

НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ”

КАТЕДРА: Тежка атлетика, бокс, фехтовка и спорт за всички



РУМЕН ГЕРГИНОВ СТАНИШЕВ

**ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА УЧЕБНО - ТРЕНИРОВЪЧНИЯ ПРОЦЕС
В СПОРТНИТЕ УЧИЛИЩА**

АВТОРЕФЕРАТ

**НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ
НА ОБРАЗОВАТЕЛНА НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“**

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:
доц. Евтим Лефтеров Григоров, доктор

София 2021г

НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ”

КАТЕДРА: Тежка атлетика, бокс, фехтовка и спорт за всички

РУМЕН ГЕРГИНОВ СТАНИШЕВ

**ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА УЧЕБНО - ТРЕНИРОВЪЧНИЯ ПРОЦЕС В СПОРТНИТЕ
УЧИЛИЩА ЧРЕЗ АДАПТИРАН МОДЕЛ НА ПЪЛЕН УПРАВЛЕНСКИ ЦИКЪЛ**

АВТОРЕФЕРАТ

**НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ
НА ОБРАЗОВАТЕЛНА НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“
В ОБЛАСТ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ 7. „ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ“
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.6.„СПОРТ“, ДОКТОРСКА ПРОГРАМА
„ТЕОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ НА СПОРТНАТА НАУКА“**

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:
доц. Евтим Лефтеров Григоров, доктор

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р Ангел Божичков Крумов

Доц. д-р Сашо Панчев Йорданов

София 2021г

Дисертационният труд е обсъден, апробиран и насочен за защита от Разширен научен колегиум на катедра „ Тежка атлетика, бокс, фехтовка и спорт за всички“ към НСА „Васил Левски“ град София на 15.10.2020г.

Дисертационният труд съдържа 116 страници, онагледени с 23 таблици и 2 диаграми. Библиографията включва 26 източника на кирилица

Номерацията на таблиците и диаграмите в автореферата съвпадат с тези от дисертационния труд.

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на 12.01.2021 г. от 15.30 ч. в зала А-3 на НСА „Васил Левски“ (Студентски град), София.

Материалите по защитата на дисертационния труд са на разположение в библиотеката на НСА „Васил Левски“

Иновирането на учебно-тренировъчния процес е актуален и значим проблем за спортното образование и училищата с професионално направление „Спорт”. За неговото решаване са отговорни мениджмънтът на тези училища и учителите. Те следва да въвеждат иновации, т.е. нови, различни от вече познатите и прилагани в учебно-тренировъчния процес неща, които са по-добри и водят до по-качествени резултати и ефективност. В доклада се представя конкретен път за иновиране на учебно-тренировъчния процес, който се основава на използване на познатия в училищния мениджмънт управленски цикъл. В управленската теория този цикъл се разглежда като своеобразен модел на изпълняваните от мениджърите роли и функции. Следователно, той е свързан основно с дейността на училищните директори и зам.-директори. В съвременното училищно образование обаче, своеобразен мениджмънт на ниво клас, учебна група и т.н. трябва да осъществяват практически и всички учители. Модерното преподаване вече изисква не толкова преподаване на учебен материал, а много повече ефективна организация и компетентно управление на учебната дейност. Това съвременно дидактическо изискване следва да се възприеме, според мен, и в училищата с професионално направление „Спорт”. Съответно, на работещите в тях учители по спортна подготовка обективно се налага да се превърнат в зрели ръководители (мениджъри) на съответните учебни класове от ученици-спортисти. Това означава, че тези учители трябва да познават и прилагат теорията на мениджмънта, включително управленския цикъл. Готови ли са обаче учителите по спортна подготовка да се справят с това предизвикателство? Познават ли управленския цикъл и имат ли компетентност да го използват? Моите проучвания показват, че тази относително нова проблематика не е включена в необходима степен в професионалната подготовка на учителите и съответно не им е позната. Същевременно върху нея няма достатъчно изследвания и разработки, свързани с теорията на спортното обучение. Това обстоятелство провокира интереса ми към провеждане на специално изследване, което да допринесе за популяризиране на управленския цикъл.

1.ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА МЕТОДИКА

Работна хипотеза

Изследването проверява работната хипотезата, че с прилагането на адаптиран към условията на учебно-тренировъчния процес управленски цикъл в училище с професионално направление „Спорт”, дейността на учителя-треньор се иновира и ефективно помага на учениците-спортисти да постигат по-качествени спортни резултати. С проведено във формата на пълен управленски цикъл преподаване ще се предизвикат основни индикации за качество – резултати съответстващи на изискванията, както и на потребностите на обучаваните, постигането на физическа и психическа дееспособност, повишаване на мотивацията, спазване на програмата и т.н.

Целта на изследването беше обосноваване на възможността за реално повишаване на качеството на учебно-тренировъчния процес чрез прилагане на адаптиран модел на пълен управленски цикъл.

Задачи:

Първо. Да се проучат наличните теоретичните източници по проблемите на учебно-тренировъчния процес, неговото управление и др. като се определят основни принципи и изисквания за използване на управленския цикъл.

Второ. Да се разработи съответстващ на определените принципи и изисквания адаптиран към учебно-тренировъчния процес иновативен модел на управленски цикъл за отчитане на постигнатите резултати и реално проведените от учениците класни и извънкласни учебни дейности.

Трето. Да се организира и осъществи експериментално прилагане на подготвения модел на управленски цикъл при провеждането на производствената практика с мониторинг върху резултатите в експерименталната и контролната групи.

Четвърто. Да се обобщят и анализират резултатите от експеримента като се направят изводи с насоки и препоръки за редовно прилагане на управленския цикъл за иновиране на учебно-тренировъчния процес.

Обект на изследването е управлението на учебно-тренировъчния процес в училище с професионално направление „Спорт, провеждан по професията „Помощник-треньор” по вид спорт.

Предметът на изследване е фокусиран върху експерименталното прилагане на управленски цикъл за иновиране на учебно-тренировъчния процес (в частта му „Производствена практика”).

Обхват на изследването: В изследването бяха включени 78 ученици от единайсти клас, провеждащи производствена практика, които бяха разпределени в експериментална и контролна групи. В първата група поставях учениците, трениращи спортовете футбол и джудо от СК «Кракра», а във втората – попаднаха ученици трениращи баскетбол и джудо от СК «Перун».

Изследването се провеждаше през втория срок на всяка учебна година в периода от 2016 год. до 2019 год. /включително/ в Спортно училище „Олимпиец”- Перник.

За провеждане на изследването и за постигането на поставените цел и задачи се използваха разнообразни форми, методи и средства. Те се прилагаха в съответствие с характера на изследователския процес в отделните му етапи както следва:

1. Теоретичен анализ и обобщение – бяха анализирани разнообразни източници, които предоставят информация по проблематиката. Чрез този анализ се обхващаха книги, статии, доклади и др. Резултатите от анализа на тази научна литература беше отправна точка за разработване основни положения и изисквания за модела на управленския цикъл и за неговото

прилагане в практиката. На основа на анализа се изгради и предварителното виждане (хипотезата) на изследването по темата.

2. Анкетно проучване - беше насочено към съвкупността от определените в обхвата на емпиричното изследване ученици-спортисти. За целта се използваха дадената в приложените към писмената разработка анкетна карта, разработена в съответствие с възприетите изисквания за такъв род изследвания.

3. Наблюдение със сравнителен анализ – с наблюденията в практиката се допълваха, конкретизираха и/или коригираха и уточняваха получените емпирични данни и направените констатации и изводи от проучването по темата.

4. SWOT анализ – методът беше използван по предназначение за обективно оценяване на актуалната ситуация при реализиране на учебната практика, на силните и слабите страни, на възможностите и рисковете, свързани с пропуски, с управленските решения и действия за тяхното отстраняване.

5. Моделиране – този метод беше предназначен за подготовката на графичен модел на управленски дидактически цикъл, адаптиран към условията на учебно-тренировъчния процес.

6. Експериментално прилагане – осъществи се по сценарий в експериментална и контролна групи при спазване на съответните изисквания за такъв род изследвания.

Педагогическият експеримент е реализиран чрез експериментален план с предварително и следващо тестиране, и контролна група:

R O₁ X O₂

R O₃ O₄

R - рандомизация - универсален метод за уеднаквяване на групите преди експерименталните въздействия;

- X - независима променлива, влиянието, на която подлежи на измерване;

- O - процес на наблюдение или измерване както самата процедура на измерване, така и нейният резултат.

Този план дава възможност за пълен контрол на конкурентните хипотези. Под контрол са редица съпътстващи експерименталните въздействия фактори, които заплашват вътрешната и външната валидност на експеримента (Кемпбелл, 1980).

Средствата на изследването бяха следните:

- Анкетна карта за проучване на удовлетвореността на учениците от производствената практика

- Таблица за отчитане на индивидуалните постижения на всеки ученик

2. ПРИНЦИПИ НА УЧЕБНО-ТРЕНИРОВЪЧНИЯ ПРОЦЕС

Като институционализирано явление обучението е планиран, организиран, целенасочен и цялостен процес. Учебно-тренировъчният процес е вид институционализирано училищно обучение. В съответствие с концепцията за учене през целия живот за това обучение са валидни шест нови основни принципи (Катански, Ч. 2013). Според мен, те следва да се съобразят с особенностите на съвременния учебно-тренировъчен процес и да представят, както следва:

■Тясна връзка на учебно-тренировъчния процес с практиката. Учебните дейности да се насочват към възможно най-пълно задоволяване на потребностите на учениците необходимите им практически познания и умения.

■Доброволно участие, автономност и съзнателна активност на обучаваните. Принципът акцентира върху обучение, основано на партньорството между обучаващи и обучавани, съобразено с възрастовите и културни особености, развиващо се чрез активни, съгласувани и целенасочени действия.

■Адаптивност и гъвкавост на преподаването. Утвърждава адаптивна организация и гъвкава методика на преподаването, които следва да се съобразяват с възрастовите и културни особености на учениците, с условията на учебната среда и т.н.

■Непрекъснатост на обучението. Принципът налага разбирането за обучение, което продължава да развива, да надгражда, разширява и повишава придобитата от учениците подготовка.

■Холистичност на обучението. Фокусира върху цялостта на учебно-тренировъчния процес по отношение на неговото предназначение, съдържание, организация и методика. Изисква неговите резултати да се разглеждат като цялостен образователен продукт, включващ развиване на пригодност, формиране на подготвеност и на мотивация за високи постижения.

■Прозрачност на учебните и на доцимولوجичните процедури. Акцентира се на необходимостта от ясни правила за организиране и провеждане на обучението, както и за контрол на ученето и оценяването на постиженията.

За да изпълнява преподаването своето предназначение и да е успешно в своите функции при съвременното обучение то трябва да съответства (според мен) и на избоените модерни дидактически принципи и изисквания по управленски модел.

3. АДАПТИРАН МОДЕЛ НА ПЪЛЕН УПРАВЛЕНСКИ ЦИКЪЛ

Пълният, т.е. цялостният управленски цикъл обхваща както традиционно определяните в теорията на спортното обучение функции, така и други, които са нужни за успешно изпълнение на новата роля на учителя по спортна подготовка. Те са разположени в етапи на изпълнение, както следва:

Първи етап: Планиране на учебно-тренировъчния процес

Мисията на тази функция се свежда до осигуряване на реалистична (изпълнима), ресурсно осигурна, балансирана, логично структурирана, хармонизирана и синхронизирана план-програма за постигане на целите на учебно-тренировъчния процес. Провеждат се различни анализи като се отчитат типични за всички обучаваните потребности, специфични за съответни контингенти обучавани потребности, както и индивидуални потребности за всеки конкретен обучаван.

Втори етап: Организиране на изпълнението на планираното

Като функция организирането цели създаването на необходимата организация (условия и структура) за изпълнението на разработената план-програма. Тази условия и организационна структура включват: система на обучение, компоненти и връзки между тях, които позволяват осъществяването на основния учебно-тренировъчен процес.

Трети етап: Координиране на учебно-тренировъчните дейности

Целта на координирането е създаване на необходимите за осъществяване на учебно-тренировъчния процес синхрон и хармонизиране на дейностите на преподавателите и на обучаваните, обединяване на тяхния капацитет за постигане на синергия.

Четвърти етап: Мотивиране на учениците-спортисти

Целта на мотивирането е да осигури и поддържа в необходимата степен ангажираността и активността на учениците. Истинската мотивация следва е вътрешна убеденост и стимул (подтик) за действие. Да бъдеш мотивиран следователно, означава да искаш и да даваш с желание, интерес, заинтересованост и ангажираност – т.е. без външна принуда, натиск, страх от наказание или обещана награда и възнаграждение.

Пети етап: Контролиране на учебните дейности и резултати

Петият етап от цикъла е свързан с контролната функция чрез която се осъществява и т. нар. обратна връзка. Предназначението на обратната връзка е да определи състоянието на организацията, на нейните компоненти, на основния процес и резултатите, правилността на взетите решения, необходимостта от корекции и от други мерки. Без такава връзка учебно-тренировъчният процес не би могъл да се реализира.

Шести етап: Иновиране на преподаването и ученето

Модерното разбиране за управленски цикъл включва специална функция на учителя по спортна подготовка, която цели иновативно развитие на собствената му преподавателска дейност, както набелязване на мерки за издигане на учебната работа на учениците на по-високо ниво, подобряване на качеството и ефективността.

4. АНАЛИЗ НА ПРОВЕДЕНОТО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ

От 2016 година до 2019 година (включително) учениците от единайсти клас на Спортно училище "Олимпиец"/Перник/, през втория срок на всяка учебна година провеждат производствена практика в четири спортни клуба на територията на града. Участието на учениците в производствена практика е важен етап във овладяването на професията „Помощник-треньор”. Ролята на треньорската дейност при упражняването на спорт е водеща. Тя включва изпълнение на основни компетенции, необходимо е упражняващият такава професия да притежава съответен ценз, да знае как да общува с тренираните от него спортисти и да умее да управлява успешно тяхното развитие. Така че само обучението в училище не е достатъчно за подготовка по професията. Необходима е практическа подготовка в условията, при които ще работят бъдещите помощник-треньори. Основната мисия на производствената практика и на провежданите тренировки е да се доизградят и проверят в практически условия

качества и умения, които ще са необходими на учениците и ще им помогнат за тяхното професионално утвърждаване в спортните клубове.

През учебните 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 и 2018/2019 години за целите на емпиричното експериментално изследване класовете бяха разделени на две групи. В първата (експериментална) група включих учениците, трениращи футбол и джудо от СК „Кракра” /Перник/. Във втората (контролна) група попаднаха ученици трениращи баскетбол и джудо от СК „Перун”/Перник/.

В началото на производствената практика, след проведения инструктаж, всички ученици изтеглиха билети с различни теми, по които изготвяха план-конспекти, за да проведат най-малко по пет тренировки в своите клубове. За да установя какъв обем от знания и умения притежават учениците от експерименталната и контролната групи структурирах пакет от тестови задачи в няколко области – ТМСТ, СПС и ТМКП. Те включваха дванайсет теми от учебното съдържание. Тестовите задачи бяха със затворен и отворен отговор. Те оформиха съдържанието на встъпителен ТЕСТ – 1. Целта на този тест е да разкрие с какво ниво на подготовка учениците-спортисти започват практиката.

По такъв начин се създаде възможност ръководителят на практиката и съответните треньори да обърнат по-специално внимание на компенсиране на пропуските и да по-могнат на учениците в практически условия да доразвият подготовката си. Същевременно, с полагането на теста се реализира и изискването за рандомизация на състава на двете групи - необходимо условие за коректен експеримент – съставът на експерименталната и контролната групи да е хомогенен, т.е. учениците да са с относително изравнени учебни възможности и капацитет.

Таблица-1: Обобщени резултати от Тест № 1

№	№ фиктивен	Бр. Точки	%	Кинд	Оценка	
11 клас, 2016 г (футбол, джудо), експериментална група						
1	1	21	84	0,84	Мн..добър	5.04
2	2	21	84	0,84	Мн.добър	5,04
3	3	18	72	0,72	Добър	4,32
4	4	18	72	0,72	Добър	4,32
5	5	20	80	0,80	Мн.добър	4.80
6	6	18	72	0,72	Добър	4,32
7	7	18	72	0,72	Добър	4,32
Среден успех на групата: Мн. добър 4,59						
11 клас, 2016 г (баскетбол, джудо), контролна група						
8	1	20	80	0,80	Мн.добър	4,80
9	2	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
10	3	20	68	0,68	Мн.добър	4,80
11	4	20	72	0,72	Мн.добър	4,80

12	5	17	68	0,68	Добър	4,08
13	6	17	68	0,68	Добър	4,08
14	7	17	68	0,68	Добър	4,08
Среден успех на групата: Добър						4,49

Таблица-1: Обобщени резултати от Тест № 1

№	№ фиктивен	Бр. Точки	%	Кинд	Оценка	
11 клас, 2017 г(футбол, джудо), експериментална група						
1	1	20	80	0,80	Мн.добър	4,80
2	2	21	84	0,84	Мн.добър	5,04
3	3	18	72	0,72	Добър	4,32
4	4	17	68	0,68	Добър	4,08
5	5	18	72	0,72	Добър	4,32
6	6	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
7	7	21	84	0,84	Мн. добър	5,04
8	8	18	72	0,72	Добър	4,32
9	9	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
10	10	18	72	0,72	Добър	4,32
Среден успех на групата: Мн. добър						4, 58
11 клас, 2017 (баскетбол, джудо), контролна група						
11	1	17	68	0,68	Добър	4,08
12	2	17	68	0,68	Добър	4,08
13	3	18	72	0,72	Добър	4,32
14	4	20	80	0,80	Мн.добър	4,80
15	5	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
16	6	20	80	0,80	Мн.добър	4,80
17	7	18	72	0,72	Добър	4,32
18	8	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
19	9	18	72	0,72	Добър	4,32
20	10	18	72	0,72	Добър	4,32
Среден успех на групата: Добър						4,46

Таблица-1: Обобщени резултати от Тест № 1

№	№ фиктивен	Бр. Точки	%	Кинд	Оценка	
11 клас, 2018 г (волейбол „Миньор”, футбол „Миньор”), експериментална група						
1	1	20	80	0,80	Мн.добър	4,80
2	2	21	84	0,84	Мн.добър	5,04
3	3	18	72	0,72	Добър	4,32
4	4	17	68	0,68	Добър	4,08
5	5	18	72	0,72	Добър	4,32
6	6	20	80	0,80	Мн. добър	4,80

7	7	21	84	0,84	Мн. добър	5,04
8	8	18	72	0,72	Добър	4,32
9	9	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
10	10	18	72	0,72	Добър	4,32
Среден успех на групата: Мн. добър						4, 58
11 клас, 2018г (баскетбол „Металург”, футбол „Металург”), контролна група						
11	1	17	68	0,68	Добър	4,08
12	2	17	68	0,68	Добър	4,08
13	3	18	72	0,72	Добър	4, 32
14	4	20	80	0,80	Мн.добър	4,80
15	5	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
16	6	20	80	0,80	Мн.добър	4,80
17	7	18	72	0,72	Добър	4,32
18	8	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
19	9	18	72	0, 72	Добър	4,32
20	10	18	72	0, 72	Добър	4,32
Среден успех на групата: Добър						4,46

Таблица-1: Обобщени резултати от Тест № 1

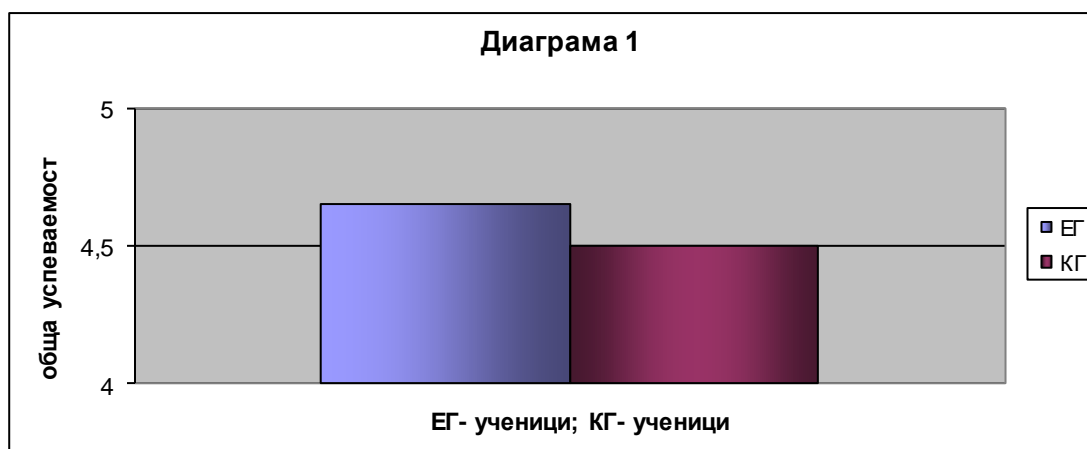
№	№ фиктивен	Бр. Точки	%	Кинд	Оценка	
11 клас, 2019г.(футбол, джудо), експериментална група						
1	1	18	72	0,72	Добър	4, 32
2	2	18	72	0,72	Добър	4, 32
3	3	21	84	0,84	Мн. добър	5, 04
4	4	18	72	0,72	Добър	4, 32
5	5	21	84	0,84	Мн. добър	5, 04
6	6	20	80	0,80	Мн. добър	4, 80
7	7	20	80	0,80	Мн. добър	4, 80
8	8	17	68	0,68	Добър	4, 08
9	9	20	80	0,80	Мн. добър	4, 80
10	10	20	80	0,80	Мн. добър	4, 80
11	11	21	84	0,84	Мн.добър	5, 04
12	12	20	80	0,80	Мн.добър	4, 80
Среден успех на групата: Мн. добър 4, 68						
11 клас, 2019 г (баскетбол, джудо), контролна група						
13	1	17	68	0,68	Добър	4,08
14	2	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
15	3	17	68	0,68	Добър	4,08
16	4	18	72	0,72	Добър	4,32
17	5	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
18	6	17	68	0,68	Добър	4,08
19	7	20	80	0,80	Мн. добър	4,80

20	8	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
21	9	17	68	0,68	Добър	4,08
22	10	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
23	11	20	80	0,80	Мн. добър	4,80
24	12	20	80	0,80	Мн.добър	4,80
Среден успех на групата: Мн. добър						4,52

Резултатите от статистическата обработка показва, че учениците от експерименталните групи имат малко по-голям обхват от знания и умения за водене на тренировки по „Производствена практика”. При повечето въпроси те имат верни отговори, а грешките, които са допуснали, не са от съществено значение. Анализът на данните показва също, че и учениците от контролната група са работили добре, но имат някои пропуски. Като цяло, обаче, разликата в постиженията е минимална, така че условието за коректност на експеримента е постигнато. (Виж Таблици 1 и Диаграма 1)

В първата (експериментална) група включих учениците, трениращи джудо и футбол. Във втората (контролна) група попаднаха учениците, трениращи джудо и баскетбол.

За да установя какъв обем от знания и умения притежават учениците от експерименталната и контролната групи структурирах входящ тест от въпроси в областите ТМСТ, СПС и ТМКП със затворен и отворен отговор. Резултатите от теста показаха че учениците от експерименталната група имат малко по-високо ниво от знания и умения за водене на тренировки по „Производствена практика”. При повечето въпроси те имат верни отговори, а грешките, които са допуснали не са от съществено значение. Анализът на данните показва също, че и учениците от контролната група имат някои пропуски. Като цяло обаче, разликата в постиженията е минимална, така че условието съставът на експерименталната и контролната групи да е хомогенен, т.е. учениците да са с относително изравнени учебни възможности и капацитет беше постигнато. (Виж. Диаграма 1)



За проверка на статистическата значимост на разликите в двете групи е осъществен сравнителен анализ. Поради малкия брой на изследваните лица е приложен непараметричният тест за две независими извадки на Mann-Whitney.

Резултатите от анализа показват, че по отношение на изследвания признак не съществуват статистически значими разлики. Експерименталната и контролна група са еквивалентни по отношение на измерените признаци при учениците от всяка от групите – 2016, 2017, 2018 и 2019 г. (табл. ...).

Таблица

Резултати от сравнителния анализ на експерименталната и контролната група преди производствената практика

	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Mann-Whitney U	18,000	39,000	25,000	39,000
Wilcoxon W	46,000	94,000	64,000	94,000
Z	-,864	-,881	-,756	-,881
Asymp. Sig. (2-tailed)	,387	,378	,368	,378
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,456	,436	,424	,436

След започване на производствената практика с контролната група се работеше по прилаганата до сега система, а в експерименталната група бе приложен подготвеният адаптиран модел на пълен управленски цикъл. Направените промени са изразяваха в следното:

а) По отношение на планирането – изготви се цялостен план за осъществяване на практиката. Преценираха се целите и задачите, определи се детайлно кои са основните приоритети, какъв контрол ще се извършва, кога ще се полагат тестове, краен изпит и т.н. Цялата планираща дейност беше насочена към осъществяване на повишаване на качеството на учебно-тренировъчния процес управление. Субектът на управлението следва да познава много добре спортната база и отбора, който ще тренира.

б) По отношение на организирането на учебно-тренировъчния процес – организацията се насочи към осигуряване на условия за предаване на знания и умения и възпитаване на качества за всестранно развитие на личността. Изготви се план-конспект за производствена практика, като се спазваше структурата и плътността на тренировката.

в) По отношение на координирането беше постигната съгласуваност в действията спазване на технологичната последователност, необходимия синхрон с трениорите по вид спорт в клубовете. Ръководителят на производствената практика в началото делегира част от правомощията си на трениорите по вид спорт в клубовете, където учениците провеждат тренировките, за да може да се създаде ситуация на обучение и самообучение на работното място.

г) По отношение на мотивирането на учениците за по-активно участие в тренировките, бе намалена продължителността на заниманието от 90 минути на 70 минути, но натоварването при отделни упражнения си остана максимално. Да бъдеш мотивиран, следователно, означава да искаш и да даваш с желание, интерес, заинтересованост и ангажираност – т.е. без външна принуда, натиск, страх от наказание или обещана награда и възнаграждение.

д) По отношение на контрола върху подбора на учениците в двете групи. Контрол на дисциплината на учениците, треньорите и състезателите. Контрол за проверка и оценка на резултатите. Контролът след приключване на практиката е свързан с анализ на резултатите и определяне на силните и слабите страни в тренировките по „Производствена практика”.

е) По отношение на иновирането през целия период на производствената практика учениците от експерименталната група проведоха по-добри тренировки в сравнение с учениците от контролната група. Функция, която цели развитие на обучението, преподаването и ученето и тяхното издигане на по-високо ниво, подобряване на качеството и ефективността, т.е иновиране. За да се квалифицира нещо като иновация то следва да отговори на две основни изисквания:

Да бъде ново и различно и по-добро от вече познатото и прилагано в дейността на организацията. От тези позиции, като функция иновирането осигурява при реализирането на следващия управленски и дидактически цикъл да се постигне още по-успешно обучение, да се повиши качеството и ефективността на учебно-тренировъчния процес.

Този модел беше успешно приложен експериментално в провеждания под мое ръководство учебно-тренировъчен процес в Спортното училище „Олимпиец”/Перник/. В следващата част ще се представят основните положения на използваната от мен методика за провеждане на изследването.

Използването на адаптиран управленски цикъл и индивидуална работа дава възможност учениците да се подготвят по-добре за отделните тренировки и да повишат качеството на учебно-тренировъчния процес, което е безспорен иновативен подход в треньорската дейност.

В проведените тренировки от учениците по „Производствена практика” доминираше традиционният начин на обучение, като не се създават условия за прилагане на нови методи и подходи при провеждане на заниманията. Създаденият теоретичен модел и дидактическа система на преподаване следваха идеите на личностно-компетентностния подход. В него са приложени идеите от взаимодействието между обект и субект, като системата е отворена за творческото решение на мотивите, свързани с интересите на участващите в тренировките. Учениците от експерименталната група подобриха своите знания и умения след прилагането на адаптиран управленски цикъл и индивидуалната работа.

Приложеният в експерименталната група адаптиран управленски цикъл подобри мотивацията на учениците и спомогна за формиране у тях на умения и навици за работа в екип. Учениците от експерименталната група изградиха по-позитивно отношение към познавателната активност, творческо и изследователско отношение при решаването на някои задачи. Значително се подобри взаимодействието, екипността и сътрудничеството в процеса на водене на тренировките. Прилагането на адаптиран модел на пълен управленски цикъл обедини учениците в нова връзка между организацията и самоорганизацията в тренировките.

Индивидуалната работа помага на учениците да се самонаблюдават и самоконтролират, а на учителя по спортна подготовка да проследява целия процес на тяхната спортна подготовка като коригира навреме грешките при изпълнението на различните технически похвати. Този начин на отразяване на постиженията от ученето действително подсилва взаимодействието между обучаващи и обучавани при определяне на нивото на учебната работа и на постигнатите с нея резултати. Убедих се, че индивидуалната работа с учениците-спортисти е не само надежно средство за анализ и определяне на нивото на резултатите от ученето, но и ефективен инструмент за мотивиране на учениците за учебна дейност, посещаване на тренировките и успешно представяне на състезание.

Независимо че някои спортове са индивидуални, а други колективни, индивидуалната тренировка на състезателите е ефективна форма за повишаване на успеваемостта на учебно-тренировъчната работа. Индивидуалната тренировка се осъществява по два начина: под формата на занятие, в което участва и треньорът, и като самостоятелна работа, която периодично се контролира от спортния специалист. Прилагането на индивидуална работа за усъвършенстване от учениците на експерименталната група при провеждане на тренировките по „Производствена практика” - повиши знанията и постигна образователните цели по интригуващ за учениците начин. Повиши качеството на учебно-тренировъчния процес и мотивацията за трениране, като потвърди максимата, че мотивацията е ключовият фактор за успеха на спортистите. Проучи реалната нужда от знания, умения и компетентности, които трябва да се формират в учениците. Направи адекватен системен контрол, самоконтрол и оценка на резултатите от учебно-тренировъчния процес по „Производствена практика”. Учителите по вид спорт получиха значителна свобода – да организират учебната среда, да планират учебната дейност да обогатят тренировъчния процес със ситуации близки да реалните, което дава възможност да се създаде „разширяваща среда”. След приключването на производствената практика в определения срок всеки ученик предаде своите план-конспекти за проведените тренировки в клубовете. Беше направен същевременно и заключителен изходящ ТЕСТ - 2, за да бъде установено какъв обем от знания и умения са придобили учениците, след провеждането на тренировките.

Таблица-2: Обобщени резултати от Тест № 2

№	№ фиктивен	Бр. Точки	%	Кинд	Оценка	
11 клас, 2016 год(джудо СК „Кракра”, футбол „Миньор”), експериментална група						
1	1	21	95	0,95	Отличен	5,73
2	2	21	95	0,95	Отличен	5,73
3	3	20	91	0,91	Мн.добър	5,45
4	4	21	95	0,95	Отличен	5,73
5	5	21	95	0,95	Отличен	5,73
6	6	21	95	0,95	Отличен	5,73

7	7	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
Среден успех на групата: Отличен						5,65
11 клас, 2016 год. (джудо СК"Перун", футбол „Металург"), контролна група						
8	1	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
9	2	19	86	0,86	Мн. добър	5,18
10	3	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
11	4	18	82	0,82	Мн. добър	4,91
12	5	18	82	0,82	Мн. добър	4,91
13	6	17	77	0,77	Мн. добър	4,64
14	7	18	82	0,82	Мн. добър	4,91
Среден успех на групата: Мн. добър						5,06

Таблица-2: Обобщени резултати от Тест № 2

№	№ фиктивен	Бр. Точки	%	Кинд	Оценка	
11 клас, 2017 год. (джудо СК „Кракра”, футбол „Миньор”), експериментална група						
1	1	20	91	0,91	Мн.добър	5,45
2	2	21	95	0,95	Отличен	5,73
3	3	21	95	0,95	Отличен	5,73
4	4	21	95	0,95	Мн.добър	5,73
5	5	20	91	0,91	Мн.добър	5,45
6	6	21	95	0,95	Отличен	5,73
7	7	21	95	0,95	Отличен	5,73
8	8	21	95	0,95	Отличен	5, 73
9	9	21	95	0,95	Отличен	5, 73
10	10	21	95	0,95	Мн. добър	5, 73
Среден успех на групата: Отличен						5,67
11 клас, 2017 год (джудо СК „Перун” баскетбол „Металург”), контролна група						
11	1	17	77	0,77	Мн.добър	4,64
12	2	17	77	0,77	Мн. добър	4,64
13	3	19	86	0,86	Мн. добър	5,18
14	4	18	82	0,82	Мн. добър	4,91
15	5	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
16	6	18	82	0,82	Мн. добър	4,91
17	7	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
18	8	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
19	9	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
20	10	17	77	0,77	Мн. добър	4,64
Среден успех на групата: Мн. добър						5, 07

Таблица-2: Обобщени резултати от Тест № 2

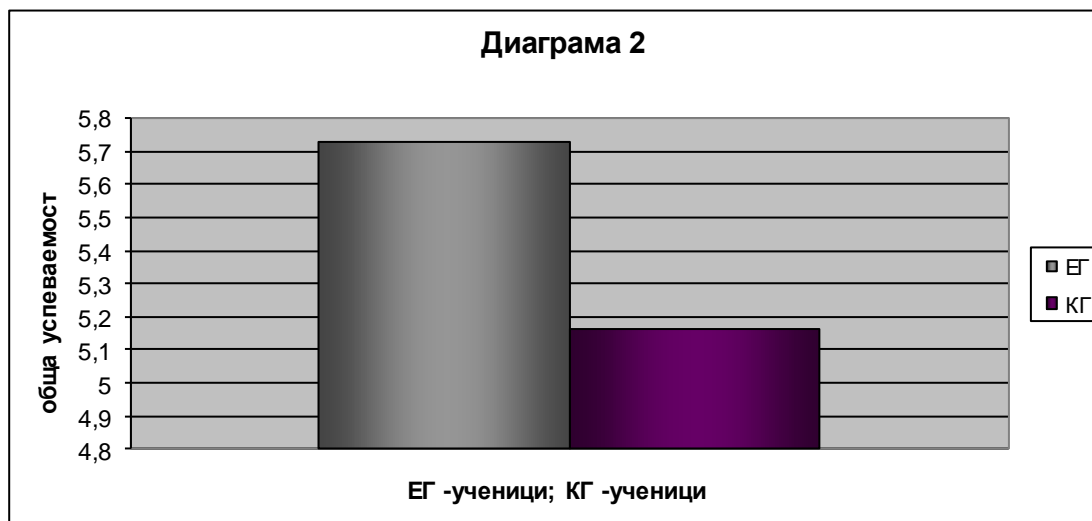
№	№ фиктивен	Бр. Точки	%	Кинд	Оценка	
11 клас, 2018 год. (волейбол Миньор, футбол „Миньор”), експериментална група						
1	1	21	95	0,95	Отличен	5,73
2	2	21	95	0,95	Отличен	5,73
3	3	21	95	0,95	Отличен	5,73
4	4	21	95	0,95	Отличен	5,73
5	5	20	91	0,91	Мн.добър	5,45
6	6	21	95	0,95	Отличен	5,73
7	7	21	95	0,95	Отличен	5,73
8	8	21	95	0,95	Отличен	5, 73
9	9	21	95	0,95	Отличен	5, 73
10	10	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
Среден успех на групата: Отличен						5,67
11 клас, 2018 год (баскетбол „Металург”, футбол „Металург”), контролна група						
11	1	21	95	0,95	Отличен	5,73
14	2	17	77	0,77	Мн. добър	4,64
15	3	19	86	0,86	Мн. добър	5,18
16	4	18	82	0,82	Мн. добър	4,91
17	5	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
18	6	18	82	0,82	Мн. добър	4,91
19	7	17	77	0,77	Мн. добър	4, 64
20	8	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
21	9	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
22	10	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
Среден успех на групата: Мн. добър						5, 18

Таблица-2: Обобщени резултати от Тест № 2

№	№ фиктивен	Бр. Точки	%	Кинд	Оценка	
11 клас, 2019 (джудо СК Кракра”, футбол „Миньор”), експериментална група						
1	1	22	100	1	Отличен	6,00
2	2	20	91	0,91	Мн. добър	5.45
3	3	21	95	0,95	Отличен	5,73
4	4	21	95	0,95	Отличен	5,73
5	5	21	95	0,95	Отличен	5,73
6	6	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
7	7	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
8	8	22	100	1	Отличев	6.00
9	9	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
10	10	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
11	11	22	100	1	Отличен	6,00

12	12	22	100	1	Отличен	6.00
Среден успех на групата: Отличен						5,71
11 клас, (джудо СК"Перун", баскетбол „Миньор"), контролна група						
13	1	18	82	0,82	Мн. добър	4,91
14	2	19	86	0,86	Мн. добър	5,18
15	3	17	77	0,77	Мн. добър	4,64
16	4	18	82	0,82	Мн. добър	4,91
17	5	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
18	6	17	77	0,77	Мн. добър	4,64
19	7	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
20	8	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
21	9	17	77	0,77	Мн. добър	4,64
22	10	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
23	11	20	91	0,91	Мн. добър	5,45
24	12	21	95	0,95	Отличен	5,73
Среден успех на групата: Мн. добър						5,16

От изходния ТЕСТ - 2 се вижда, че успехът на учениците се повишава, като се увеличава процентът на много добрите и отличните оценки. От анализа се вижда, че учениците са показали добри знания и умения, но учениците от експерименталната група са допуснали по-малко грешки и имат по високи резултати. (Виж Таблици 2 и Диаграма 2)



Сравнителният анализ на резултатите в експерименталната и контролната група след експеримента показва наличието на статистически значими разлики при учениците от четирите групи – 2016, 2017, 2018 и 2019 година (таблици 2). Анализът на средните стойности за двете групи показва, че постиженията на учениците в експерименталната група са по-високи и през четирите, включени в изследването учебни години (табл. ...).

Таблица

Резултати от сравнителния анализ на експерименталната и контролната група след производствената практика

	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Mann-Whitney U	2,000	4,000	10,000	19,000
Wilcoxon W	30,000	59,000	65,000	97,000
Z	-2,989	-3,652	-3,220	-3,195
Asymp. Sig. (2-tailed)	,003	,000	,001	,001
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,002	,000	,002	,001

Таблица ...

Средни стойности на експерименталната и контролната група след производствената практика

	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
EG_Test_2	20,7143	20,8000	20,8000	20,9167
KG_Test_2	18,5714	18,6000	19,0000	18,9167
Valid N (listwise)	7	10	10	12

Наличието на значими разлики между експерименталната и контролната група и установените по-високи стойности при учениците от експерименталната група не е достатъчно да се приеме, че производствената практика е довела до по-високите постижения. Необходимо е да се сравнят постиженията в двете групи преди и след производствената практика. Значимо повишаване на резултатите може да се очаква както в експерименталната, така и в контролната група.

За установяване на статистическата значимост на промените в двете групи след експеримента е осъществен сравнителен анализ „преди-след“ чрез непараметричния тест за две свързани извадки на Wilcoxon. Резултатите от анализа показват, че и през четирите наблюдавани учебни години, значими промени са настъпили само в експерименталната група (табл.)

Таблица ...

Резултати от сравнителния анализ преди и след производствената практика

	2016 г.		2017 г.		2018 г.		2019 г.	
	EG	KG	EG	KG	EG	KG	EG	KG
	Test_2 - Test_1	Test_2 - Test_1	Test_2 - Test_1	Test_2 - Test_1	Test_2 - Test_1	Test_2 - Test_1	Test_2 - Test_1	Test_2 - Test_1
Z	-1,890	-,378	-2,388	,000	-2,539	-,604	-2,207	-,577
Asymp. Sig. (2-tailed)	,049	,705	,017	1,000	,011	,546	,027	,564

От диаграмата се вижда, че нивото на резултатите на учениците от експерименталната група е чувствително по-високо от това на контролната група. Увеличен е процентът на много добрите и отличните оценки, показани са добри знания и умения, допуснатите са по-малко грешки.

Роля за постигане на тези резултати играят направените промени във формата на преподаване (като адаптиран модел на пълен управленски цикъл) и спазване на всички изисквания, произтичащи от принципите на съвременния учебно-тренировъчен процес, включващ индивидуална работа с учениците-спортисти и консултации по ТМСТ, СПС и ТМКП, които са предмети от учебния план на задължителната професионалната подготовка в СУ „Олимпиец” - Перник. В заключение бих отбелязал, че проведеният експеримент беше успешен и според мен може да се осъществи в по-широк мащаб в училища с професионално направление „Спорт”. Използваният адаптиран модел на пълен управленски цикъл допринесе за иновиране на дейността на учителя по вид спорт и на учениците-спортисти, повишиха мотивацията и интензивността на тренировките, след което напълно закономерно те са по-добри в учебно-тренировъчния процес и по-високите постижения в експерименталната група. Учителят-треньор по спортна подготовка заедно с учениците се запознаха и отработиха един по модерен стил на действие с по-висока и по-пълна отговорност към учебно-тренировъчния процес, като истински мениджър, защото мениджърите са тези, които помагат в работата на подчинените си, облекчават работата на хората, поощряват взаимодействието и взаимопомощта сред всички членове на колектива и изискват висока ефективност на труда. Новите задачи и изисквания в мениджмънта наистина предлагат мениджърът на бъдещето да вкорени всяко свое действие и решение в коловоза на принципите да ръководи не само чрез знания, компетентност и умения, но и чрез визия, отговорност и честност (Славчев, И. 2010). Няколко дни след приключването на производствените практики учителите по вид спорт в СУ „Олимпиец” представяха протоколите от участие на своите ученици-спортисти в Държавните първенства и турнири за сезон 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 и 2018/2019 година, за да се направи анализ от представянето им като треньори в часовете по „Производствена практика” и постиженията им като състезатели.

№	Име, презиме, фамилия	спорт	Класиране сезон 15/16 г
Експериментална група			
1	Александрина Емилова Миткова	джудо	III място –ЕШ Касерас -Испания
2	Стилияна Татянова Александрова	джудо	IX място ДОШ
3	Кристиян Росенов Паскалев	бокс	III място ДЛШ

4	Алберто Ангелов Милчев	футбол	III място ЮТЛ
5	Денис Юлиянов Петков	футбол	IV място U-19 ЮЕГ
6	Ивайло Иванов Веселинов	Футбол	III място ЮТЛ
7	Наско Николов Атанасов	футбол	IV място U-19 ЮЕГ
Контролна група			
1	Диляна Иванова Спасова	джудо	III място ДЛШ
2	Йоана Петрова Петрова	джудо	III място ДЛШ
3	Карина Василева Василева	джудо	I място ДЛШ
4	Александър Маринов Стефанов	футбол	V място U-19 ЮЕГ
5	Денис Йорданов Евстатиев	футбол	V място U-19 ЮЕГ
6	Любослав Радославов Стаменов	футбол	V място U-19 ЮЕГ
7	Пламен Костадинов Панчев	Футбол	V място U-19 ЮЕГ

Представянето на учениците през сезон 2015/ 2016 година от експерименталната и контролната групи в
Държавните лични шампионати и Държавен отборен шампионат.

№	Име, презиме, фамилия	спорт	Класиране сезон 16/17 г
Експериментална група			
1	Алекс Аленов Елисеев	джудо	II място - ДЛШ
2	Виктория Георгиева Павлова	джудо	III място СШ Нови Сад -Сърбия
3	Теодора Кирилова Тодорова	джудо	II място ДЛШ
4	Майкъл Маринов Лилев	джудо	X място ДОШ
5	Николай Цветанов Петров	джудо	X място ДОШ
6	Йоан Александров Петров	борба кл. стил	III място ДЛШ
	Мирослав Николаев Богданов	футбол	IV място U-19 ЮЕГ

7			
8	Рафаело Сашков Марков	футбол	IV място U-19 ЮЕГ
9	Самер Самир Окла	футбол	IV място U- 19 ЮЕГ
10	Майкъл Александров Милчев	футбол	IV място U-19 ЮЕГ
Контролна група			
1	Александра Видкова Гърдева	джудо	XIII място ДОШ
2	Александрина Николаева Янкова	джудо	XIII място ДОШ
3	Християн Бориславов Христов	джудо	III място ДЛШ
4	Росен Бисеров Рачков	джудо	III място ДЛШ
5	Ерик Лъчезаров Лечев	джудо	III място ДЛШ
6	Марио Савов Славейков	борба кл.стил	XII място ДЛШ
7	Денислав Петров Петров	баскетбол	VII място РТ зона „Рила”
8	Ралица Цветанова Цветанова	баскетбол	VII място ДОШ
9	Изабела Емилова Любомирова	баскетбол	VII място ДОШ
10	Ивайла Ивайлова Такева	конен спорт	V място РП

Представянето на учениците през сезон 2016/ 2017 година от експерименталната и контролната групи в
Държавните лични шампионати и Държавен отборен шампионат.

№	Име, презиме, фамилия	спорт	Класиране сезон 17/18 г
Експериментална група			
1	Иван Иванов Кирилов	самбо	III място - ДЛШ
2	Оля Петрова Ковачева	сумо	II място ЕП Пловдив
3	Николай Ивайлов Грахльов	волейбол	IX място Суперлига
4	Тодор Емилов Асенов	волейбол	XVI място ДП

5	Дейвид Стефанов Милчев	волейбол	XVI място ДП
6	Любляна Калинова Стоименова	волейбол	XI място ДП
7	Александър Асенов Стоянов	футбол	I място ЮТЛ
8	Александър Симеонов Андонов	футбол	III място U-19 ЮЕГ
9	Васил Любомиров Василев	футбол	III място U-19 ЮЕГ
10	Анастас Иванов Каменов	футбол	III място U-19 ЮЕГ
Контролна група			
1	Даниел Бориславов Ачанов	джудо	III място ДЛШ
2	Цветослав Пламенов Пълов	джудо	X място ДОШ
3	Даниел Ангелов Павлов	баскетбол	X място РТ зона „Рила”
4	Митко Тодоров Пенев	баскетбол	X място РТ зона „Рила”
5	Даниел Василев Василев	баскетбол	X място РТ зона „Рила”
6	Емилиян Калоянов Димитров	баскетбол	X място РТ зона „Рила”
7	Георги Петров Георгиев	футбол	IX място „А”ОФГ
8	Мартин Валентинов Томов	футбол	IX място „А” ОФГ
9	Румен Василев Герасимов	футбол	IX място „А” ОФГ
10	Роберто Георгиев Александров	футбол	IX място „А” ОФГ

Представянето на учениците през сезон 2017/ 2018 година от експерименталната и контролната групи в

Държавните лични шампионати и Държавен отборен шампионат

№	Име, презиме, фамилия	спорт	Класиране сезон 18/19 г
Експериментална група			
1	Даниел Светославов Иванов	джудо	1 място - ДЛШ

2	Кристиян Пламенов Василев	джудо	IX място ДОШ
3	Мартин Лъчезаров Методиев	джудо	IX място ДОШ
4	Планимир Пламенов Йорданов	джудо	XIII място ДЛШ
5	Сандра Асенова Елисеева	джудо	III място ДЛШ
6	Симон Симеонов Венев	джудо	III място ДЛШ
7	Ерика Цветанова Станоева	таекуон-до ITF	I място ЕП Рим
8	Даниел Юриев Димитров	футбол	V място U-19 ЮЕГ
9	Иван Станиславов Александров	футбол	IV място ЮТЛ
10	Слави Василев Василев	футбол	V място U-19 ЮЕГ
11	Стивън Александров Милчев	футбол	IV място ЮТЛ
12	Християн Райчев Стоилков	футбол	V място U-19ЮЕГ
Контролна група			
1	Кристиян Боянов Калчев	джудо	XIII място ДОШ
2	Петър Росенов Зарев	джудо	XIII място ДОШ
3	Станислава Светославова Атанасова	джудо	III място ДЛШ
4	Стивън Светославов Цончев	джудо	XIII място ДОШ
5	Теодора Борянова Василева	джудо	V място ДЛШ
6	Николай Цветанков Николаев	джудо	XIII място ДОШ
7	Мирослав Веселинов Атанасов	борба кл.стил	10 място ДЛШ
8	Боряна Тихомирова Михайлова	баскетбол	VIII място ДОШ
9	Ива Стефанова Стефанова	волейбол	XII място ДОШ
10	Ивон-Анджела Антониева Асенова	баскетбол	VIII място ДОШ
	Христо Николаев Рангелов	баскетбол	V място РТ зона

11			„Рила”
12	Християна Руменова Иванова	баскетбол	VIII място ДОШ

Представянето на учениците през сезон 2018/ 2019 година от експерименталната и контролната групи в Държавните лични шампионати и Държавен отборен шампионат

Анализът на резултатите от класиранията в двете групи спортисти недвусмислено показва, че спортистите от експерименталната група са с много по-добри спортни постижения. Те са печелили много повече призови места и медали от участията си в състезанията през четирите години. Имат 3 златни, 3 сребърни и 12 бронзови медала, докато в контролната група – 1 златен и 7 бронзови (табл. ...).

Таблица ...

	1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12	13	16	Общо
ЕГ	3	3	12	8	3	0	0	4	2	1	0	1	2	39
КГ	1	0	7	0	7	3	3	4	6	0	2	6	0	39
Общо	4	3	19	8	10	3	3	8	8	1	2	7	2	78

При анализ за представянето на учениците-спортисти, които тренират спортни игри - футбол, волейбол или баскетбол показва, че тези от експерименталната група са с много по-добри показатели.

От експерименталната група през сезон 2015/2016 година състезателите по футбол Алберто Милчев и Ивайло Веселинов през цялата спортно-състезателна година се подготвяха с мъжкия състав на ФК „Миньор“ /Перник/ и се класираха на трето място в Югозападната трета лига.

През сезон 2017/2018 година състезателят по футбол Александър Стоянов цялата година тренира с мъжкия състав на ЦСКА 1948 и се класира на първо място в Югозападната трета лига.

През същия сезон състезателят по волейбол Николай Грахльов игра с мъжкия тим на ВК „Миньор“/Перник/ и се класира на девето място в Суперлига „Сами М“ на нашата страна.

През сезон 2018/2019 година състезателят по футбол Стивън Милчев през цялата година бе титуляр в мъжкия състав на ФК „Миньор“/Перник/ и се класира на четвърто място в шампионата на Югозападната трета лига.

Обобщения и изводи

Проведеното изследване позволява да се направят следните обобщения и изводи:

Първо: Проверена беше работната хипотеза, че с прилагането на адаптиран към условията на учебно-тренировъчния процес в училище с професионално направление „Спорт” управленски цикъл, дейността на учителя-треньор ще се иновира и ефективно ще помага на учениците-спортисти да постигат по-качествени учебни резултати. С проведено в този управленски формат преподаване ще се предизвикат основни индикации за качество – резултати, съответстващи на изискванията, както и на потребностите на обучаваните, постигането на физическа и психическа дееспособност, повишаване на мотивацията, спазване на програмата и постигане на заложените в нея параметри. Веднага искам да подчертая, че все пак проведеното от мен изследване беше с ограничен обхват. В него бяха включени 78 ученици на Спортно училище „Олимпиец”/Перник/, които всяка година бяха разделени в две (експериментална и контролна) групи. Експериментът не претендира да бъде представителен цялостно за сектора на професионалното образование в областта на спорта. Неговите резултати и направените анализи с обобщения, изводи и заключения обаче са напълно валидни за конкретната част от проведения учебно-тренировъчен процес – производствената практика. Има и достатъчно основания да се предполага, че те биха могли да се отнесат и за цялата училищна съвкупност. Такъв категоричен извод обаче, може да се направи, след още много по-машабно изследване.

Второ: Направеното от мен изследване потвърди работната хипотеза. Качеството в експерименталната група наистина беше по-високо от това в контролната група. Може да се обоснове, че този ефект се дължи точно на направените иновативни промени в преподаването чрез прилагане на пълен управленски цикъл и на реално мотивираното и подпомогнато учене чрез този модел, както и благодарение на използвания друг инструмент – индивидуалната работа. Проведените от мен наблюдения и системни контролни проверки, както и резултатите от положения от учениците-спортисти изходящ тест подкрепят това твърдение. Относително равните средни учебни възможности в двете групи, доказани с резултата от встъпителния тест, положен след разпределението на учениците и чувствителната разлика в резултата от изходящия тест, положен след осъществяването по традиционния (за контролната група) и по новия начин (за експерименталната група) учебна практика сочат, че са налице различни нива на напредък и постижения. Те са по-високи, тогава, когато преподаването се осъществява с пълен управленски цикъл, при спазване на всички свързани с него изисквания. Прилагането на адаптиран управленски цикъл при провеждането на производствената практика в експерименталната група се оказа успешно. Учениците от групата осъществиха по-качествен учебен процес и постигнаха по-високи резултати от учебната си дейност - практически знания, умения и навици, мотивация за трениране и стремеж за високи спортни постижения.

Трето: Направеното проучване на нивото на разработеност на избора от мен изследователски проблем показва ясно, че все още няма много изследвания и разработки в България за преподаване по модела на управленския цикъл в областта на спортното професионално образование. Ползваните от мен източници бяха достатъчни, за да мога да подбера необходимите ми принципи и изисквания към управлението на учебно-тренировъчния процес. На тази основа аз развих и реализирах относително завършена визия за вписване на управленския цикъл в учебно-тренировъчния процес при отчитане на неговите съвременни принципи и спазване на произтичащите от тях изисквания. Така успях да разработя адаптиран модел за осъществяване на преподаване и адекватен за условията в училището формат, както и за контрол и оценяването на резултатите на проведените учебни дейности.

Четвърто: Разработените модели бяха експериментално приложени в условията на провежданата производствена практика и съответните изследвания. Основните акценти на изследването бяха:

а) иновиране на преподаването, по модела на пълния управленски цикъл. Така се утвърждава модерен стил с акцентирание върху логистиката и управлението на учебната дейност.

б) иновирането и на ученето с използването на индивидуалната работа, като средство за постигане на автономност, за споделяне на отговорността за резултатите и за качеството на заниманията на учениците.

С нововъведението се постигна ясна изразена лична ангажираност на учениците, подобри се тяхната организираност и дисциплинираност, мотивацията, както и някои други качества.

Пето: Обоснова се възможността чрез въведените иновации в преподаването и ученето да се повиши качеството на учебно-тренировъчния процес и на неговите резултати. Създадена беше нова практика, оказваща благотворно въздействие върху преподаването и учебната дейност. Експерименталното прилагане на пълнен управленски цикъл се основава на съвременната технология на конструктивизма и идеите за познавателната самостоятелност, за компетентността и др. Постигнатите резултати доказват убедително, че прилагането на адаптирания модел на управленския цикъл е перспективен подход.

Шесто: Резултатите от проведеното изследване разкриват нови перспективи за изследване на проблема и за развиване на практически иновации в работата. Този процес безспорно ще подпомогне реформирането на сектора на професионалното образование и обучение, част от който е и професионалното образование в областта на спорта.

Седмо: Часовете по „Производствена практика“ в училищата с професионално направление „Спорт“ в единайсти клас, а по учебен план от 2020/2021 година в десети клас, не трябва да бъдат намалявани защото са част от учебно-тренировъчния процес на учениците – спортисти.

Ползвана литература:

- Андреева, М. (1996) *Обща теория на мениджмънта*, ИК „Галактика”, София.
- Василев, П. (1994) *Мениджърът–личността на мениджъра, общуването на мениджъра, психопрофилактика на мениджъра*, „Персонал – GRH” кн.3, София.
- Гиков, Д. (1986) *Волейбол*, учебник за студентите от ВИФ „Г.Димитров”, Медицина и физкултура, София.
- Герджиков, К. (1999) *Дидактическа същност на преподаването*, Фактум, София
- Дашева, Д. и др. (2001). *Учебник по Теория и методика на спортната тренировка*, ГЕРА АРТ, София.
- Драганов, П., Тодоров, Ат., Панайотова, Л. (1981) *Педогогика*, учебник за студентите от ВИФ „Г.Димитров”, Медицина и физкултура, София.
- Европейска харта за спорта 1992. в: „Спорт и наука”, Бр. 5, 1992.
- Заповед на МОМН № РД 09-1877/29.07.2011 година, на основание чл.25 ал 4 от Закона за администрацията, във връзка с чл.13, ал 1 от Закона за професионалното образование и обучение, чл 15 от Закона за степента на образование, общообразователен минимум и учебен план и чл.5 ал 1 от Наредба № 6 от 2001 год. За разпределение на учебното време за постигане на общообразователния минимум по класове, етапи и степен на образование, при спазване на изискванията на чл.66, ал 1 и 2 от Административно-процесуалния кодекс и във връзка с осъществяването на професионалното образование по професия.
- Калайков, Й. (1982) *Обща теория на управлението*, Изд.НСА, София.
- Калайков, Й. (2007) *Образователен мениджмънт*, Авангард Прима, София.
- Калайков, Й. (2020) *Мениджмънт на спорта*, Авангард Прима, София.
- Катански, Ч. (2013) *Лекции по управленска педагогика*.(записки), София.
- Катански, Ч. (2014) *Принципи и методика на обучението*. СИЕЛА, Програма образование, София.
- Кемпбелл, Д. (1980) Модели експериментов в социалной психологии и прикладных исследованиях. Прогрес, Москва**
- Милков, Л. (2006) *Конструктивизмът като образователна идея*. В: Педагогика, кн. 1, с. 29-43.
- Министерство на образованието и науката, *Компетентностният подход- методологична основа на съвременното образование*, 2019 София
- Национална стратегия за учене през целия живот (УЦЖ) за периода 2014 – 2020г
Препоръка на Съвета на Европейския съюз и на Европейския парламент за Рамка за ключови компетентности за учене през целия живот.
- Петров, П. (2001) *Дидактика*, „Ведасловена-ЖГ”, София.
- Петров, П., Атанасова, М. (2009) *Образователни технологии и стратегии за учене*, София
- Петров, Р. (1978) *Усъвършенстване на технико-тактическото майсторство на бореца*, Медицина и физкултура, София.
- Попов, Т. и др. (2010) *Медицинска педагогика*, Габрово.

Прокопов, Е., Янева, А. (2009) Учебно-спортните практики за студентите от Софийския университет. В: Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски” Департамент по спорт, с.23-30, София.

Славчев, И. (2010) Спорт & наука Извънреден брой, Част II Спорт, стрес, адаптация 2010 НСА „В.Левски“ София

Стоянов, С. (2011) Футбол, учебник за студентите от НСА „В.Левски”, НСА София.

Цолов, Б. (2011) Мениджмънт на спорта, Лекционен курс за студентите в НСА „В.Левски”, Бинс, София.

Препоръки

1. Препоръчваме прилагането на управленски цикъл в условията на учебно-тренировъчния процес в училищата с професионално направление „Спорт”, за да може дейността на учителя – треньор да се иновира и помогне на учениците-спортисти да постигнат по качествени резултати.
2. Препоръчваме на учителите-треньори в учебно-тренировъчния процес по-често да използват индивидуалната тренировка, като мощно средство за постигане на по-качествени резултати на своите състезатели.
3. Препоръчваме часовете по „Производствена практика” в XI клас, които по учебен план са 60 часа да не бъдат намалявани, защото са част от учебно-тренировъчния процес на учениците-спортисти.

Публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

1. Станишев, Р.(2014) Значение на практическата дисциплина “Производствена практика” за повишаване на компетенциите на учениците от единайсти клас по професия помощник –треньор по вид спорт в спортните училища. Списание “Спорт & наука”, бр 6/2014, печат БПС ООД

2. Станишев, Р (2016) Иновиране на учебно-тренировъчния процес чрез пълен управленски цикъл . Шеста международна научна конференция на СУ „ Климент Охридски” Съвременни тенденции на физическото възпитание и спорт”, Университетско издателство „Св.Климент Охридски” 2014 г., стр. 184-193.

Румен Гергинов Станишев



Роден на 23.02.1961 година в Перник. Израснал в семейство с традиции и добро отношение към природата и спорта. Започва да се занимава с футбол от дванайсетгодишна възраст при треньора Румен Начев, след което преминава през цялата детско-юношеска школа на ПФК „Миньор“ /Перник/. Дебют за мъжкия отбор на клуба прави осемнайсетгодишен в срещата от Турнира за купата на България между отборите на „Миньор“ и „Еледжик“ 3:0.

В Перник завършва основното и средното си образование, а през 1983 година е приет във ВИФ „Георги Димитров“ специалност „Футбол“ и се присъединява към отбора на ФК „Академик“ /София/. След завършване на института се прибира в родния „Миньор“ като треньор в детско-юношеската школа на клуба. Три години по-късно става учител по физическо възпитание и спорт в СОУ „Христо Смирненски“ /Перник/ и започва активна журналистическа дейност като кореспондент на вестниците: „Гол“, „Градски вестник“, „7 дни спорт“ и „Стандарт“. В периодите, когато „Миньор“ и „Металург“ се състезават в елитната „А“ група у нас е спортен коментатор на Българското национално радио в програмата „Хоризонт“.

През 2004 година като старши експерт по физическо възпитание и спорт в РИО Перник защитава проект по Постановление №129 на Министерски съвет от 11 юли 2000 година в МОМН „За определяне на минимални диференцирани размери на паричните средства за физическото възпитание и спорт, които се осигуряват от държавния бюджет“ за материално подпомагане на всички училища на територията на пернишки регион, който продължава да функционира и до днес.

От 2011 година Румен Станишев е назначен за помощник-директор по учебната дейност в Спортно училище „Олимпиец“ /Пк./ където продължава да работи. По повод стогодишнината на организирания футбол в Перник издава книга „Сто години „Миньор“ в сърцето“, която много бързо се превръща в предпочитано четиво на пернишката спортна общественост.

През 2016 година продължава образованието си в НСА „Васил Левски“ за придобиване на образователна научна степен „Доктор“. Научните му интереси са свързани с участието на Шестата международна научна конференция в СУ „Климент Охридски“ „Съвременни тенденции на физическото възпитание и спорт“ с доклад „Иновирание на учебно-тренировъчен процес чрез пълен управленски цикъл“

